

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci **žalobce: I. Ch.,** zastoupeného JUDr. Ladislavem Kutišem, advokátem se sídlem Trutnov, Na Vrchu 98, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2003, č. j. OAM–10687/VL-11-P17-2001, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 10. 2003, č. j. 30 Az 37/2003 - 21,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Odměna advokáta JUDr. Ladislava Kutiše **se určuje** částkou 1 075 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 16. 4. 2003, č. j. OAM-10687/VL-11-P17-2001, žalovaný neudělil žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně žalovaný rozhodl tak, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobce citoval řadu ustanovení správního řádu, která správní orgán v řízení porušil a trval na tom, že splnil zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu a pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Nezákonné bylo též neudělení azylu dle § 14 zákona o azylu. Ke skutkovým

důvodům odkázal na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a další spisový materiál. Dodal, že se nemá kam vrátit a že v Estonsku je ohrožován nacionalisty, kteří chtěli, aby zemi opustil. Navrhl, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové žalobu zamítl rozsudkem ze dne 10. 10. 2003. V řízení před správním orgánem neshledal krajský soud vady vytýkané žalobcem ani jiné vady, pro které by měl napadené rozhodnutí zrušit; v odůvodnění rozsudku se rovněž ztotožnil se žalovaným v posouzení důvodu, pro nějž žalovaný neudělil žalobci azyl. Ze správního spisu vyplynulo, že skutečným důvodem odchodu žalobce z Estonska nebyla obava z pronásledování osobami, které vyvolaly nacionalisticky podbarvený konflikt, ale zejména snaha řešit ekonomickou situaci sebe a své rodiny. Žalobce nepožádal o azyl bezprostředně po svém odchodu ze země v roce 1993, ale až v roce 2001, to však svědčí spíše o snaze o legalizaci pobytu v ČR. Žalovaný po provedeném řízení usoudil, že azyl nelze žalobci udělit, neboť žalobce nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12, § 13, § 14 zákona o azylu, a dále neshledal ani překážku vycestování podle § 91 zákona o azylu, a krajský soud mu dal po přezkoumání napadeného rozhodnutí v rámci žalobních bodů svým rozsudkem za pravdu.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též stěžovatel) včas kasační stížnost, doplněnou podáním ze dne 1. 12. 2003, založenou na důvodu uvedeném v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy na nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Žalobce uvedl, že jsou u něho dány důvody pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu: v zemi původu je ohrožen na životě tím, že náleží k určité sociální skupině. Jde nejen o ohrožení života, ale také o nepředstavitelný psychický nátlak a jak Bělorusko, tak Estonsko mu nejsou schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu. Rozhodně též jde o důvody humanitární ve smyslu § 14 zákona o azylu. Dodal, že je osobou bez státního občanství; nemá tedy možnost vrátit se do Estonska, protože nemá estonské občanství, ani do Běloruska, kde mu hrozí odnětí svobody za podání žádosti o azyl v ČR.

Dále se žalobce dovolával kasačních důvodů obsažených v § 103 odst. 1 písm. b), d) s. ř. s., když podle jeho názoru došlo v řízení před správním orgánem k řadě pochybení. Žalovaný nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci, důkazy, které si žalovaný opatřil nebyly úplné, rozhodnutí nevyplývá ze zjištěných podkladů. Interview nebylo zcela správně napsáno, v protokolu není zaznamenáno datum jeho žádosti ohledně události v Bělorusku. Krajskému soudu potom vytkl, že soud probíhal bez jeho osobní účasti. Ze všech uvedených důvodů žalobce navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce též požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. O této žádosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť rozhodl přímo ve věci samé.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Žalobce v kasační stížnosti uvedl, že dle jeho názoru byly dány důvody k tomu, aby mu byl poskytnut azyl podle § 12 zákona o azylu. Toto tvrzení je třeba odmítnout, neboť ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by žalobce v průběhu celého správního řízení uváděl cokoliv, co by nasvědčovalo tomu, že žádá o azyl z jiného důvodu, než je legalizace pobytu na území ČR.

Nejvyšší správní soud se ztotožnil s krajským soudem v závěru, že stěžovatelova životní situace v Estonsku, tedy v zemi jeho posledního trvalého bydliště, nesvědčí o tom,

že by stěžovatel byl pronásledován, případně že by zakoušel odůvodněné obavy z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že nešlo jen o ohrožení života, ale též o nepředstavitelný psychický nátlak, přičemž Estonsko nebylo schopno mu odpovídajícím způsobem zajistit ochranu. Tato argumentace je však v dané věci nepřiléhavá. Jak plyne ze správního spisu, stěžovatel byl v Estonsku vystaven výhrůžkám a fyzickému útoku ze strany soukromých osob. To však nemůže nic změnit na závěru správního orgánu o tom, že jednání těchto osob, vyhrožujících stěžovateli kvůli jeho národnosti, pracovní minulosti a novinovým článkům, není pronásledováním ve smyslu zákona o azylu. Stěžovatel se i přes výhrůžky s národnostním podtextem a fyzické napadení, vůbec neobrátil na policii nebo jiné státní orgány. Jeho vlastní nečinnost, jak uvedl ve správním řízení, však lze z hlediska jeho tvrzení v kasační stížnosti o neschopnosti jeho země původu zajistit mu odpovídající ochranu před pronásledováním ze strany estonských nacionalistů jen stěží akceptovat. Svým jednáním (či lépe řečeno nejednáním) tak stěžovatel státním orgánům vůbec neumožnil k jeho ochraně zasáhnout. Je zákonité, že oběť trestného činu je vždy v nevýhodném postavení vůči pachateli. Musí ale překonat svůj strach z případné další konfrontace s pachatelem a požádat o pomoc příslušné státní orgány, chce-li přispět k tomu, aby pachateli byla další trestná činnost znemožněna. Stěžovatele jistě nelze nutit k tomu, aby podával trestní oznámení; stejně tak si ale on sám nemůže činit nárok na ochranu na mezinárodní úrovni, pokud ani neumožnil státním orgánům vlastní země, aby se jeho věcí zabývaly. Nepokusil-li se získat ochranu prostředky vnitrostátního práva, nemůže mu být poskytnuta ochrana formou azylu: ta je totiž až poslední možností v situaci, kdy všechny ostatní nástroje práva selhaly.

K otázce stěžovatelem namítaného neudělení humanitárního azylu má Nejvyšší správní soud zato, že ani v tomto smyslu nejsou splněny zákonné podmínky pro jeho udělení. Podle § 14 zákona o azylu, jestliže v řízení o udělení azylu nebude zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12, lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu. Institut humanitárního azylu tak spočívá v kombinaci neurčitého právního pojmu „případ zvláštního zřetele hodný“ a správního uvážení, které je vlastním rozhodnutím správního orgánu a je vyjádřeno slovy „lze udělit humanitární azyl“. Míra volnosti tohoto rozhodování správního orgánu je pak omezena pouze zákazem libovůle, jenž pro orgány veřejné moci vyplývá obecně z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu. Jak vyplynulo ze správního spisu, žalovaný zkoumal, zda v případě stěžovatele nebyly dány důvody pro udělení humanitárního azylu a dospěl k závěru, že tomu tak není. Udělení azylu je na volné úvaze příslušného správního orgánu a rozhodnutí o něm přezkoumává soud pouze v omezeném rozsahu. Protože žalovaný řádně zjistil a posoudil jak osobní situaci stěžovatele, tak i stav ve státě jeho posledního trvalého bydliště (ve smyslu § 2 odst. 7 zákona o azylu je tímto státem Estonsko), a pokud z toho sám nedovodil důvody pro udělení humanitárního azylu, je takové rozhodnutí v jeho pravomoci, zejména když stěžovatel ve správním řízení ani žádné důvody hodné zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu sám neuváděl. V daném případě nelze vyčítat žalovanému, jestliže konstatoval, že neshledal důvody pro udělení humanitárního azylu, neboť žádný takový důvod zde nebyl nabídnut. Správní uvážení žalovaného spočívající ve volbě rozhodnutí azyl z humanitárního důvodu neudělit, nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, bylo v souladu s pravidly logického usuzování a premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem; nelze tedy hovořit o voluntaristickém přístupu správního orgánu. Nelze vytýkat ničeho ani krajskému soudu, který byl vázán rozsahem žaloby (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), její obsah zcela vyčerpal. V těch limitech, kde soudní přezkum neudělení humanitárního azylu proveden být měl, byl krajským soudem proveden řádně a v přiměřeném rozsahu. Nebyla-li pak zjištěna na straně žalovaného libovůle, postupoval krajský soud zcela správně, když ve svém

přezkumu do správního uvážení žalovaného o samotné otázce, zda byly v případě stěžovatelů dány důvody hodné zvláštního zřetele, dále nezasahoval a zaměřil tento přezkum pouze na otázky procesní. Úkolem soudu ve správním soudnictví totiž obecně je přezkum pohledem zákonnosti, byť v takzvané plné jurisdikci, a volné uvážení při rozhodování o udělení azylu z humanitárních důvodů podle okolností konkrétní věci je vyhrazeno toliko žalovanému.

Nelze tak než souhlasit s rozsudkem krajského soudu, že žalobce neuváděl žádné skutečnosti, které by svědčily o přítomnosti důvodů pro poskytnutí azylu podle § 12 zákona o azylu, či podle § 14 tohoto zákona.

V bodech, jimiž stěžovatel napadl konkrétní vady správního řízení, spočívající v tom, že interview nebylo zcela správně napsáno a v protokolu není zaznamenáno datum jeho žádosti ohledně události v Bělorusku, dále v bodech specifikujících nemožnost návratu do Estonska, neboť stěžovatel nemá estonské občanství, a do Běloruska, kde by mu za podání žádosti o azyl v ČR hrozilo odnětí svobody, a konečně též v tvrzení, že Bělorusko není schopno stěžovateli odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před ohrožením života, je kasační stížnost nepřípustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.): opírá se totiž o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před krajským soudem, ač tak učinit mohl. Stěžovatel sice v žalobě namítal porušení správního řádu či nevztažení překážky vycestování, ovšem učinil tak pouze v obecné rovině. Ani správní spis, z něhož krajský soud při rozhodování vycházel, neobsahoval byť jen zmínku o uvedených důvodech; krajský soud se tedy těmito otázkami vůbec nezabýval, neboť stěžovatelova tvrzení mu to neumožnila, a ani Nejvyšší správní soud se jimi tak nemůže zabývat.

Obecné tvrzení v kasační stížnosti o odůvodněném strachu z pronásledování z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině, stěžovatel uplatnil jako důvod pro udělení azylu i jako důvod pro vztažení překážky vycestování poprvé právě až v rámci uvedeného opravného prostředku, Nejvyšší správní soud proto k této skutečnosti podle § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlížel.

Nejvyšší správní soud se též ztotožnil se závěrem žalovaného i krajského soudu o neexistenci překážek vycestování. Z údajů uváděných stěžovatelem v návaznosti na materiál OUIC MV ČR Hodnocení Estonska jako bezpečné země původu (aktualizováno k lednu 2001) a informace z databáze ČTK nevyplynuly důvody zakládající překážku vycestování dle § 91 zákona o azylu, spočívající zejména v tom, že by stěžovatel byl nucen vycestovat do státu, v němž by byl ohrožen jeho život nebo svoboda z důvodu jeho národnosti. Dle uvedených informací je Estonsko hodnoceno jako bezpečná země původu; práva a svobody příslušníků národnostních, jazykových a národnostních menšin zaručuje Ústava Estonské republiky a další zákony. Nedochází k diskriminaci na národnostním základě, problémem je naturalizace rusky mluvícího obyvatelstva. Svoboda projevu je zaručena Ústavou a respektována vládou.

Nejvyšší správní soud dále souhlasí s krajským soudem v tom, že žalovaný provedl dostatečné dokazování ve věci. Správní orgán vycházel v řízení především z žalobcovy žádosti o udělení azylu, doplněné ručně psaným prohlášením o důvodech žádosti, z protokolů o pohovorech (ze dne 20. 2. 2002 a 2. 4. 2003) provedených v souladu s § 23 zákona o azylu a z informací o politické a ekonomické situaci a stavu dodržování lidských práv v Estonsku, zejména pak z materiálu OUIC MV ČR Hodnocení Estonska jako bezpečné země původu (aktualizováno k lednu 2001). Z žádné z těchto písemností nevyplynulo, že by žalobce tvrdil některý z důvodů pro udělení azylu. Ze spisového materiálu bylo rovněž zjištěno, že stěžovatel nebyl nikterak krácen na svém právu seznámit se s podklady pro rozhodnutí, vyjádřit se k nim a navrhnout jejich doplnění. Podklady pro skutkový závěr učiněný žalovaným, obsažené ve správním spisu jsou pro účely rozhodování o udělení azylu zcela

dostačující, skutková podstata ze spisu jednoznačně vyplývá a je konzistentní i s tvrzeními žalobce učiněnými v průběhu správního řízení. Své důvody a svůj myšlenkový postup pak žalovaný náležitě popsal v řádně odůvodněném rozhodnutí. Lze jen podotknout, že ani v kasační stížnosti stěžovatel konkrétněji nespecifikoval, které žalovaným opatřené důkazy byly neúplné, popřípadě v čem byl skutkový stav zjištěn nepřesně či neúplně, ani v čem shledává logický rozpor mezi rozhodnutím a podkladem pro ně. Není tak zřejmé, v čem spatřoval zanedbání procesních povinností ze strany žalovaného.

K žalobcově námitce, že soud probíhal bez jeho účasti se podává, že soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení jednání, neboť s tímto postupem oba účastníci výslovně souhlasili. Žalobce tak učinil již přímo v žalobě.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny žalobcovy námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Žalobci byl pro řízení o výše uvedené kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát (usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 1. 2004, č. j. 30 Az 37/2003–39); v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.).

Výše odměny byla stanovena podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, a to za jeden úkon právní služby spočívající v převzetí a přípravě právního zastoupení, a náhrady hotových výdajů, tedy ve výši 1 x 1 000 Kč a 1 x 75 Kč [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 citované vyhlášky], celkem 1 075 Kč.

Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. března 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu